

Advies nr. 25 Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

Ons beeld

Uw rapport 'Zicht op thuis' formuleert de aanzet om tot doorontwikkeling van beleid te komen rond 'Beschermd Wonen' en 'Maatschappelijke Opvang' (BW en MO). De gezamenlijke adviesraden Maastricht-Heuvelland hebben dit rapport 13 april 2021 toegelicht gekregen door uw programmaleider. Het rapport is een update van het Regioplan Beschermd Thuis 2020. Met 'Zicht op thuis' wenst u de ingeslagen weg verstevigd voort te zetten. U wilt dit bewerkstelligen door uw integrale opgave voor het huisvesten en ondersteunen van kwetsbare burgers, in samenwerking met verschillende afdelingen van gemeenten en externe partners als woningcorporaties en zorgaanbieders.

Als kritische succesfactoren noemt u samenwerking intern, in de regio's en met betrokkenen. Daarvoor, schrijft u, is voldoende tijd en zijn voldoende middelen nodig. Er dient ook voldoende vastgoed beschikbaar te worden gesteld en er is acceptatie van kwetsbare burgers nodig in buurten, dorpen en kernen om kwalitatief goede en betaalbare ondersteuning te realiseren.

Bij het formuleren van ons advies hebben wij ook gebruik gemaakt van het 'Regiobeeld Maastricht' uit het landelijk onderzoeksrapport doorontwikkeling BW en MO d.d. 29 oktober 2020 van adviesbureau HHM.

Ons oordeel

Veel waardering hebben wij voor uw rapport, zeker ook ten aanzien van de gekozen uitgangspunten zelfregie, positieve gezondheid en herstelgerichtheid. Niettemin hebben wij een aantal op- en aanmerkingen. Het betreft hier namelijk een uiterst klemmende en schrijnende problematiek. Zoals ook blijkt uit de rapportages van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

1. Hoewel de regio de vraag van de cliënt centraal stelt in plaats van de routes die doorlopen dienen te worden, is uw rapport naar onze smaak nog te veel opgesteld op basis van de principes van systeembeheer en bestuurlijke beheersbaarheid. De inhoudelijke vertaalslag naar de praktijk moet nog concreet worden gemaakt, zo concludeert ook adviesbureau HHM in zijn Regiobeeld Maastricht.
Wij pleiten daarbij voor een benadering die meer gericht is op de netwerksamenleving waar onderlinge afhankelijkheid en dialoog de leidende ingrediënten zijn, een inclusieve samenleving waarin een nieuw burgerschap kan worden beleefd. Zo spreekt u in uw rapport bijvoorbeeld over personen met verward gedrag. In het kader van positieve gezondheid en de verbinding met de samenleving zouden wij liever willen spreken over personen met onbegrepen gedrag.
2. We hebben als samenleving intussen een wirwar van regelingen gecreëerd, een wettelijk kader dat mensen dienen te volgen. Zolang we dit wettelijk kader 'heilig' verklaren, zal de dienstverlening aan de burger per saldo vaak tekortschieten. De gemeente dient in onze ogen geen uitvoeringsloket van de landelijke overheid te zijn.

Wij denken echter dat uw voorliggend plan bij uitstek de kans biedt om dit te agenderen. Wellicht dat wij van daaruit een antwoord kunnen vinden op de vraag, hoe we -ondanks beperkte financiële middelen- tot een aanpak kunnen komen waarbij de leefwereld en de ondersteuningsbehoefte van de getroffen burgers daadwerkelijk uitgangspunt van handelen zijn.

3. We zijn het er met u over eens dat de 'condities' van de commissie Dannenberg leidraad moeten zijn voor de evaluatie van het beleid tot nu toe. Wat ons betreft moet daaraan worden toegevoegd de drempelloze overgang van zorg naar wonen of opvang en vice versa. De gewenste evaluatie zal wat ons betreft ook gericht moeten zijn op veerkracht, weerbaarheid, zelfredzaamheid en zelfregie van cliënten vanuit hun perspectief. Toetsing van het huidige beleid aan de condities van Dannenberg zal niet alleen op basis van cijfers moeten plaatsvinden, maar ook op basis van gedegen diepte-interviews met de betrokken partijen: bestuurlijk verantwoordelijken, professionals en cliënten.
4. 'Herstel begint met een huis', zo schrijft u in uw rapport. En daar zit het grootste deel van het probleem: te weinig beschikbare en betaalbare woonruimte. Adviesbureau HHM concludeert in zijn Regiobeeld Maastricht, dat de doorontwikkeling van BW en MO tot nu toe moeizaam is verlopen, met name door vastgoedproblemen in Maastricht. Ook hier missen wij de inhoudelijke vertaalslag, nl. naar de praktijk van uw huisvestingsbeleid. Daarbij zal de rol en de sociale opgave van woningcorporaties een prominente moeten zijn. Die komt naar onze smaak in uw rapport nog te weinig naar voren. Dat geldt zeker voor de wijze waarop door die sector verantwoordelijkheden en taken worden ingevuld. De in uw rapport gemaakte opmerking over het Housing project stemmen ons in dit opzicht tot somberheid. Ook missen wij een nadere uitwerking van de rol en positie van ervaringsdeskundigen ten opzichte van en in de verhouding met professionals.
5. Gelet op de schaarse financiële en materiële middelen zou in uw beleid preventie wat meer handen en voeten mogen krijgen. Sinds medio december 2020 kunnen gemeenten en woningcorporaties daartoe gebruik maken van de diensten van de Preventie Alliantie (<https://impuls-onderzoekscentrum.nl/preventiealliantie>). De Preventie Alliantie maakt o.a. praktische tools, beschrijft voorbeeldpraktijken, deelt door middel van een team van experts kennis en ondersteunt partijen met concrete verbeterstappen om dak- en thuisloosheid zoveel mogelijk te beperken.
6. Daarnaast hebben wij nog een aantal vragen:
 - Hoe verhouden de financiële aspecten zich tot de benarde financiële positie van de gemeente(n) in het algemeen en in het bijzonder de middelen die ten behoeve van het sociaal domein kunnen worden ingezet?
 - Is het instrumentarium om integraliteit en samenwerking te realiseren wel toereikend? Binnen de gemeente gaat het bijvoorbeeld om samenwerking tussen de zgn. 'harde' en 'zachte' sectoren. Wie is verantwoordelijk voor integraliteit en samenwerking? Hoe is de relatie met uw aanvalsplan armoede? Hoe ziet u de communicatie met onze buurgemeenten als het gaat om integraliteit en samenwerking?
 - Ons is ook de individuele oplossingsbenadering van dakloosheid opgevallen. Hoeveel ruimte bestaat er voor een benadering die nog explicieter op kleine woongemeenschappen is gericht? Wat ons betreft het onderzoeken waard als cliënten een dergelijke wens hebben. Wellicht levert die optie ook nog financieel gewin op.

Ons advies

Wij zien uw rapport 'Zicht op thuis' inderdaad als een aanzet om tot doorontwikkeling van beleid te komen en willen u daartoe onderstaande adviezen meegeven.

- *wij adviseren u te kiezen voor een benadering die meer gericht is op de netwerksamenleving waar onderlinge afhankelijkheid en dialoog de leidende ingrediënten zijn, een samenleving waarin een nieuw burgerschap kan worden beleefd.*
- *wij adviseren u te proberen samen met uw gemeenteraad voldoende middelen te realiseren om tot een aanpak te komen waarbij de leefwereld en de ondersteuningsbehoefte van de betrokken burgers ook daadwerkelijk uitgangspunt van handelen zijn.*
- *wij adviseren u toetsing van het huidige beleid aan de condities van Dannenberg niet alleen te doen op basis van cijfers, maar ook op basis van gedegen diepte-interviews met de betrokken partijen: bestuurlijk verantwoordelijken, professionals en cliënten.*
- *wij adviseren u de begrippen integraliteit en samenwerking concreter uit te werken, zodat dit geen containerbegrippen blijven.*
- *wij adviseren u de huisvestingsproblematiek voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang op te lossen met een prominente rol daarin voor de sociale opdracht van woningcorporaties, ook in relatie tot wijk- en buurtbewoners.*
- *wij adviseren u het begrip herstel niet alleen te laten beginnen met een huis, maar ook vanuit positieve gezondheid te duiden als een persoonlijk proces waarin mensen met vallen en opstaan hun veerkracht en weerbaarheid proberen te vinden en zo te komen tot zelfredzaamheid en zelfregie.*
- *wij adviseren u de rol en positie van ervaringsdeskundigen, ten opzichte van en in de verhouding met professionals verder uit te werken.*
- *wij adviseren u op het gebied van preventie van dak- en thuisloosheid gebruik te maken van de diensten van de Preventie Alliantie van Impuls.*
- *wij adviseren u in uw toekomstig beleid 'beschermd wonen en maatschappelijke opvang' ook antwoorden te geven op onze in punt 6. opgeworpen vragen.*

Met de meeste hoogachting,



Harry Visser,
secretaris



Kees Eken,
voorzitter